

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permișiunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court’s database HUDOC.

Publicată în : MONITORUL OFICIAL nr. 780 din 21 noiembrie 2008
Emitent : CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
SECȚIA A TREIA

HOTĂRÂREA
din 29 aprilie 2008

în Cauza Spînu împotriva României

(Cererea nr. 32.030/02)

În Cauza Spînu împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), statuând în cadrul unei camere formate din: Josep Casadevall, președinte, Elisabet Fura-Sandström, Corneliu Bîrsan, Boštjan M. Zupančič, Egbert Myjer, Ineta Ziemele, Luis López Guerra, judecători, și Santiago Quesada, greșier de secție,

după ce a deliberat în camera de consiliu la data de 1 aprilie 2008,

pronunță următoarea hotărâre, adoptată la această dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 32.030/02) îndreptată împotriva României, prin care un cetățean al acestui stat, doamna Ecaterina Gabriela Spînu (*reclamanta*), a sesizat Curtea la data de 26 aprilie 2001, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (*Convenția*).

2. Guvernul român (*Guvernul*) este reprezentat de agentul său, domnul Răzvan-Horațiu Radu, de la Ministerul Afacerilor Externe.

3. La data de 12 iulie 2006, Curtea a decis să îi comunice Guvernului capătul de cerere întemeiat pe articolul 6 § 1 din Convenție în ceea ce privește echitatea procedurii penale.

Invocând prevederile art. 29 § 3 din Convenție, ea a decis să se analizeze în același timp admisibilitatea și fondul cauzei.

ÎN FAPT

I. Circumstanțele cauzei

4. Reclamanta s-a născut în anul 1971 și locuiește în Râmnicu Vâlcea.

1. *Arestarea preventivă a reclamantei și urmărirea penală împotriva sa*

5. La data de 11 ianuarie 1996, reclamanta a fost convocată la sediul poliției din Râmnicu Vâlcea pentru a fi audiată cu privire la un omor ce avusese loc în Oradea în noaptea de 31 octombrie spre 1 noiembrie 1995. În aceeași zi, ea a fost predată sub escortă la poliția din Oradea. Reclamanta afirmă că a fost insultată în mod constant pe traseu de către ofițerii de poliție care o însoțeau. Guvernul contestă aceste afirmații și observă că niciun element de probă nu a fost adus în sprijinul lor.

6. La data de 12 ianuarie 1996, reclamanta a fost pusă sub acuzare și arestată preventiv pentru o perioadă de 30 de zile, după ce i-a fost adusă la cunoștință de către procuror învinuirea de săvârșire a infracțiunilor de nedenunțare a tâlhăriei urmată de moartea lui N.A., de tentativă de omor și de tâlhărie asupra lui V.T., precum și de deținere de substanțe toxice, infracțiuni prevăzute de art. 176, 211, 312 și 262 din Codul penal și de art. 14 din Decretul nr. 466/1979 privind regimul produselor și substanțelor toxice.

7. La prima audiere la poliție, reclamanta a negat orice participare la faptele imputate. Ulterior, ea a revenit asupra declarației sale inițiale și a recunoscut, în primă fază, faptele referitoare la V.T., precum și participarea sa la omorul săvârșit asupra lui N.A. Ea afirmă că a recunoscut faptele imputate ca efect al relexor tratamentelor la care a fost supusă din partea agenților de poliție. Mai mult, ea susține că, în anul 1996, i-a fost prescris și administrat un tratament cu diazepam și alte medicamente pe bază de barbiturice de către doctorul închisorii în scopul de a o determina să recunoască. Guvernul contestă aceste afirmații privind supunerea la rele tratamente și observă că ele nu sunt susținute.

8. Din dosarul medical al reclamantei ținut în timpul arestului său preventiv rezultă că aceasta a suferit de insomnie în anii 1996 și 1997 și că i-a fost administrat un tratament pe bază de barbiturice.

9. Au avut loc percheziții la domiciliul reclamantei și al celorlalți 2 suspecți, H.G. și M.M. La domiciliul ultimului menționat, poliția a descoperit o vestă ce îi aparținea lui M.M., cu pete de sânge pe interior. Vesta a fost trimisă pentru analiza petelor de sânge, însă grupa sanguină nu a putut fi stabilită. În timpul urmării penale, acești 2 coinculpați și-au recunoscut participarea la faptele imputate.

10. La data de 19 februarie 1996 a apărut în presă un articol intitulat „Doi subofițeri ajunși asasini“ (în speță suspecții H.G. și M.M.), ce descria faptele imputate reclamantei. În

articolul respectiv nu exista nicio mențiune explicită referitoare la sursa informațiilor pe care le prezenta.

11. Prin rechizitoriul din data de 27 mai 1996, Parchetul de pe lângă Tribunalul Județean Bihor a trimis-o în judecată pe reclamantă în același timp cu M.M. și H.G. pentru infracțiunile menționate mai sus. În opinia parchetului, M.M. și H.G. ar fi comis o infracțiune de tâlhărie urmată de moartea lui N.A., pe care reclamanta nu a denunțat-o. Mai mult, reclamanta și H.G. ar fi comis o tentativă de omor și de tâlhărie asupra lui V.T., parte civilă în proces. Pentru a săvârși aceste infracțiuni, reclamanta ar fi folosit substanțe toxice.

12. În opinia parchetului, faptele prezentate în rechizitoriu erau stabilite de raportul medico-legal, de declarațiile coinalpațului M.M. și ale reclamantei care recunoșteau faptele imputate și de procesul-verbal de confruntare dintre reclamantă și victima V.T. Rechizitoriul preciza și faptul că mărturiile coinalpațului M.M. și ale reclamantei, făcute în prezența avocaților lor aleși, au fost înregistrate pe o casetă video și consemnate în scris. Pe de altă parte, s-a menționat că inculpații, asistați tot de avocații lor, au participat la o reconstituire a faptelor.**13.** Pentru parchet, faptele erau dovedite de procesul-verbal de cercetare la fața locului, de planșele foto, de reconstituire, de identificarea unui grup de persoane, de expertizele și de documentele medicale prezentate, pe lângă depozițiile martorilor și mărturiile inculpaților.

2. Instanța de fond

14. În Ședința de judecată din data de 14 octombrie 1996, reclamanta a solicitat ca tribunalul să audieze martorii acuzării care erau absenți. Printr-o încheiere de ședință, instanța a dispus ca parchetul să facă demersurile necesare pentru a-i prezenta la audiere.

15. Prin Încheierea de ședință din data de 11 noiembrie 1996, instanța a amânat judecata pentru data de 9 decembrie 1996, pentru motivul că martorii acuzării nu erau prezenți, și a emis mandate de aducere în sarcina poliției, pentru a-i căuta pe martori la domiciliu și pentru a-i aduce. Un martor al apărării a fost audiat de instanță.

16. În Ședința de judecată din data de 26 ianuarie 1998, după mai multe amânări din cauza unor erori de procedură, instanța a constatat lipsa martorilor acuzării și a dat citire depozițiilor pe care le-au făcut în timpul urmăririi penale. Reclamanta a contestat această citire, arătând că era necesară audierea martorilor, cu atât mai mult cu cât dovezile aflate la dosar erau contradictorii.

17. În fața instanței, reclamanta și coinalpații M.M. și H.G. au revenit asupra declarațiilor pe care le-au dat în timpul urmăririi penale: recunoscându-și participarea la faptele referitoare la V.T., ei au negat în schimb participarea lor la producerea morții lui N.A.

18. În Ședința de judecată din data de 2 februarie 1998, instanța le-a ordonat reclamantei și celorlalți coinalpați să nu contacteze mass-media pentru a da detalii despre cauză.

19. În Ședința de judecată din data de 24 aprilie 1998, reclamanta a solicitat din nou instanței să dispună audierea martorilor acuzării. Mai mult, ea a arătat că, în timpul arestului său preventiv, a fost supusă unor rele tratamente din partea agenților de poliție și că a fost drogată pentru a recunoaște faptele.

20. Prin Sentința din data de 8 iunie 1998, tribunalul a schimbat încadrarea juridică a faptele și a hotărât că din probele aflate la dosar reieșea că reclamanta se făcea vinovată de complicitate la infracțiunea de tâlhărie urmată de moartea lui N.A., de tentativă de tâlhărie asupra lui V.T., precum și de deținere de substanțe toxice. Instanța a condamnat-o la pedeapsa de 10 ani închisoare, la pedeapsa complementară a interzicerii de a se afla în orașul Oradea pentru o perioadă de 3 ani după executarea pedepsei și la plata unor daune-interese către părțile civile.

21. În ceea ce privește afirmațiile reclamantei privind relele tratamente, instanța a considerat că acestea nu au fost susținute, că dăduse declarația în prezența avocatului ales și că din caseta înregistrată în timpul audierii sale nu reieșea că fusese supusă unor rele tratamente. Totuși, instanța a constatat că era evident că reclamanta avusese dificultăți să le indice polițiștilor traseul urmat în Oradea în noaptea crimei - ceea ce se explica prin faptul că ea nu cunoștea orașul - și că polițiștii dăduseră dovadă de „exces de zel“ atunci când au insistat ca aceasta să îl indice cu exactitate.

22. În ceea ce privește răspunderea penală a reclamantei pentru complicitatea la infracțiunea de omor săvârșită asupra lui N.A., instanța a reținut că ea a fost dovedită de propriile sale mărturii și prin cele ale coînculpatului M.M., făcute în timpul urmăririi penale în prezența avocaților lor, precum și de petele de sânge găsite pe vesta acestuia din urmă, în ciuda faptului că spălarea ei făcuse imposibilă analiza.

23. Un articol apărut la data de 22 septembrie 1998 în ziarul „Evenimentul zilei“ a prezentat faptele, menționând un alibi oferit reclamantei de mama sa, dar care nu fusese luat în considerare de anchetatori.

24. Un articol apărut la data de 31 octombrie 1998 în ziarul „România liberă“ a abordat de asemenea cauza, bazându-se pe declarațiile câtorva martori și ale coînculpatului M.M. Din el reieșea că autoritățile implicate în anchetă refuzaseră să facă comentarii și să răspundă la întrebările ziariștilor. Un alt articol apărut la data de 6 februarie 1999 a expus un „studiu al cauzei“, realizat de ziaristul V.B. Aceste articole nu făceau nicio trimitere directă la sursa informațiilor.

3. Instanța de apel - Curtea de Apel Oradea

25. Reclamanta a formulat apel împotriva Sentinței din 8 iunie 1998, solicitând achitarea sa pentru complicitate la infracțiunea de omor și pentru infracțiunea de tâlhărie asupra lui N.A., invocând insuficiența probelor. În subsidiar, ea a solicitat schimbarea încadrării juridice cu privire la faptele imputate în nedenunțarea unei infracțiuni. Ea a subliniat că mărturisise faptele într-un moment în care se afla sub influența anumitor medicamente.

26. La data de 29 octombrie 1998, curtea de apel a statuat că probele erau contradictorii și că reclamanta revenise, în fața tribunalului, asupra declarației sale conform căreia ar fi comis tâlhăria urmată de moartea lui N.A. La cererea reclamantei, curtea de apel i-a audiat pe martorul S.L. și pe victima V.T.

27. La data de 26 martie 1999, curtea de apel a audiat pe partea civilă V.I., moștenitor al lui N.A., și pe martorii acușării T.G. și V.C., care au revenit asupra declarațiilor date în timpul urmăririi penale. La cererea parchetului, martorul acușării M.G., care asistase la reconstituirea faptelor, a fost audiat. Procesul-verbal de reconstituire a faptelor, precum și rapoartele medico-legale au fost analizate de curtea de apel. Reclamanta a declarat că nu înțelege să mai solicite administrarea altor probe.

28. În Ședința de judecată din data de 2 aprilie 1999, reclamanta, reprezentată prin avocatul său, și-a prezentat motivele de apel. Având ultimul cuvânt, ea și-a justificat revenirea asupra declarației în ceea ce privește participarea la infracțiunea comisă față de N.A. prin faptul că, în momentul în care a dat declarația, ea se afla sub influența anumitor medicamente. Totuși, reclamanta a recunoscut participarea sa la tentativa de tâlhărie asupra lui V.T.

29. Prin Decizia din data de 7 mai 1999, curtea de apel a admis apelul reclamantei, achitând-o de acușăția de complicitate la tâlhărie urmată de moartea lui N.A. și respingând cererea de daune-interese a părților civile. Curtea de apel a apreciat că situația de fapt referitoare la decesul lui N.A. reținută de parchet și de tribunalul județean nu era confirmată de probele administrate în cauză. Ea a arătat că era de datoria parchetului să aducă dovezile suficiente care să permită condamnarea reclamantei. Or, din dosar nu reieșea că reclamanta era vinovată de omorul respectiv. Singura probă acușatorie o constituiau mărturiile sale, asupra cărora ea a revenit, de altfel, care nu erau coroborate cu alte elemente din dosar, și aceasta cu atât mai mult cu cât martorii acușării au revenit ei înșiși asupra declarațiilor făcute în timpul urmăririi penale. Prin urmare, prezumția de nevinovăție impunea achitarea ei.

30. Curtea de apel a statuat, în schimb, că din probele aflate la dosar reieșea că reclamanta se făcea vinovată de săvârșirea infracțiunii de tâlhărie asupra lui V.T. și de deținere de substanțe toxice și a condamnat-o la pedeapsa de 2 ani de închisoare. Pe de altă parte, aceasta a dispus punerea sa în libertate, după ce a constatat că durata arestului preventiv executat era egală cu cea a pedepsei aplicate.

31. Unul dintre judecătorii completului de judecată a redactat o opinie separată, argumentând că din probe reieșea că reclamanta era vinovată și de complicitate la tâlhărie urmată de moartea lui N.A. El a evidențiat declarațiile foarte detaliate ale reclamantei și ale inculpatului M.M. date în timpul urmăririi penale, prin care și-au recunoscut faptele și pe care se baza reconstituirea făcută de anchetatori. De asemenea, el a reținut că reconstituirea fusese făcută în prezența inculpaților și a avocaților lor, ceea ce excludea orice influență și constrângere din partea anchetatorilor.

4. Instanța de recurs - Curtea Supremă de Justiție

32. Ministerul public a formulat recurs, arătând că curtea de apel nu făcuse o interpretare corectă a probelor și că din declarațiile martorilor reieșea că reclamanta a fost într-adevăr complice la infracțiunea de omor săvârșită asupra lui N.A. Nu a fost dispusă nicio nouă măsură de urmărire.

33. La data de 23 mai 2000, Curtea Supremă de Justiție a ținut o primă ședință la care au fost prezenți reclamanta și ceilalți 2 coinalpați reprezentați de același avocat din oficiu. Totuși, Curtea Supremă de Justiție a amânat judecata din cauza unui viciu de procedură referitor la părțile civile. În același timp, ea a dispus numirea unui avocat din oficiu pentru fiecare dintre coinalpați.

34. În Ședința de judecată din data de 3 octombrie 2000, reclamanta și ceilalți 2 coinalpați au fost reprezentați încă o dată de același avocat numit din oficiu. Dezbaterile au avut loc în aceeași zi, iar reclamanta, având ultimul cuvânt, a solicitat respingerea recursului Ministerului Public. Reclamanta precizează că nu a avut timp decât să aprobe concluziile avocatului și că ședința nu a durat decât aproximativ 5 minute.

35. Prin Decizia din data de 7 noiembrie 2000, Curtea Supremă de Justiție a admis recursul parchetului, casând decizia curții de apel și confirmând sentința pronunțată în primă instanță. Ea s-a exprimat după cum urmează:

„ Din examinarea probelor existente în dosar rezultă că instanța de fond a pronunțat o soluție temeinică și legală, decizia instanței de apel fiind greșită.

Din analiza atentă a declarațiilor inculpaților, făcute în cursul urmăririi penale, comparativ cu declarațiile lor date ulterior, la instanțe, se desprinde cu ușurință concluzia că cele care exprimă adevărul sunt relațiile făcute în cursul urmăririi penale.

Relațiile inculpaților făcute în cursul urmăririi penale se coroborează cu alte probe, din care rezultă, în mod cert, săvârșirea de către ei a infracțiunilor reținute în sarcina lor de către instanța de fond (...).

Referitor la infracțiunea de omor, a cărei victimă a fost N.A., declarațiile inculpaților M.M. și R.E. [reclamanta], prin care au recunoscut săvârșirea faptei, făcute în cursul urmăririi, se coroborează cu urmele de sânge identificate ulterior pe partea interioară a gecii inculpatului M.M.

La evaluarea declarațiilor inculpaților făcute la urmărirea penală (...) este de avut în vedere că aceste recunoașteri au avut loc în prezența apărătorilor (...).

Pe lângă toate argumentele, logic și coerent prezentate în considerentele sentinței instanței de fond, sunt de avut în vedere și conduc la aceeași concluzie și motivele exprimate în scris, prin opinia separată a judecătorului P.N. care a făcut parte din completul de judecată la judecarea apelului.

Pentru toate aceste considerente, urmează a se admite recursul parchetului, a se casa decizia instanței de apel, cu privire la dispoziția de achitare a inculpaților M.M. (...) și pentru

inculpata R.E. [reclamanta], pentru infracțiunea prevăzută de art. 26-174-176 lit. d) din Codul penal.,,

36. Prin Decizia din data de 11 ianuarie 2002, Curtea Supremă de Justiție a respins contestația în anulare a reclamantei având ca obiect anularea Deciziei din data de 7 noiembrie 2000 menționată mai sus, fără a redeschide fondul cauzei.

37. La data de 14 aprilie 2004, reclamanta a fost liberată condiționat.

II. Dreptul intern pertinent

1. Codul de procedură penală în vigoare la data evenimentelor

38. Prevederile relevante sunt următoarele:

ARTICOLUL 341

„(1) Președintele înainte de a încheia dezbaterile dă ultimul cuvânt inculpatului personal.

(2) În timpul în care inculpatul are ultimul cuvânt, nu i se pot pune întrebări. Dacă inculpatul relevă fapte sau împrejurări noi, esențiale pentru soluționarea cauzei, instanța dispune reluarea cercetării judecătorești.”

ARTICOLUL 385¹⁴

„(1) Instanța verifică hotărârea atacată pe baza lucrărilor și materialului din dosarul cauzei și a oricăror înscrisuri noi, prezentate la instanța de recurs.

(2) Instanța este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor de recurs invocate de procuror și de părți.”

ARTICOLUL 385¹⁵

„(1) Instanța, judecând recursul, pronunță una din următoarele soluții: (...)

2. admite recursul, casând hotărârea atacată și (...)

a)menține hotărârea primei instanțe, când apelul a fost greșit admis; (...)

c)(...) Curtea Supremă de Justiție, dacă admite recursul, când este necesară administrarea de probe, dispune rejudecarea de către instanța a cărei hotărâre a fost casată (...);

d)reține cauza spre rejudecare (...). ”

ARTICOLUL 385¹⁶

„(1) Când instanța de recurs casează hotărârea și reține cauza spre rejudecare potrivit art. 385¹⁵ pct. 2 lit. d), se pronunță prin decizie și asupra probelor ce urmează a fi administrate, fixând termen pentru rejudecare (...).”

ARTICOLUL 385¹⁹

„ Rejudecarea cauzei după casarea hotărârii atacate se desfășoară potrivit dispozițiilor cuprinse în partea specială, titlul II, capitolele I («Judecata - Dispoziții generale») și II («Judecata în primă instanță»), care se aplică în mod corespunzător. ”

2. Modificările Codului de procedură penală intrate în vigoare la data de 7 septembrie 2006

39. Prevederile relevante sunt următoarele:

ARTICOLUL 385¹⁴

„(1¹) Cu ocazia judecării recursului, instanța este obligată să procedeze la ascultarea inculpatului prezent (...), atunci când acesta nu a fost ascultat la instanțele de fond și apel, precum și atunci când aceste instanțe nu au pronunțat împotriva inculpatului o hotărâre de condamnare.”

ARTICOLUL 408¹

„(1) Hotărârile definitive pronunțate în cauzele în care Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat o încălcare a unui drept prevăzut de Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale pot fi supuse revizuirii, dacă consecințele grave ale acestei încălcări continuă să se producă și nu pot fi remediate decât prin revizuirea hotărârii pronunțate.

(2) Pot cere revizuirea:

a) persoana al cărei drept a fost încălcat;

b) soțul și rudele apropiate ale condamnatului, chiar și după moartea acestuia;

c) procurorul.

(3) Cererea de revizuire se introduce la Înalta Curte de Casație și Justiție, care judecă cererea în complet de 9 judecători.

(4) Cererea de revizuire se poate face în termen de un an de la data rămânerii definitive a hotărârii Curții Europene a Drepturilor Omului.(...)

(11) Când instanța constată că cererea este fondată:

a) desființează, în parte, hotărârea atacată sub aspectul dreptului încălcat și, rejudecând cauza, cu aplicarea dispozițiilor din capitolul III, secțiunea II, înlătură consecințele încălcării dreptului;

b) desființează hotărârea și, când este necesară administrarea de probe, dispune rejudecarea de către instanța în fața căreia s-a produs încălcarea dreptului, aplicându-se dispozițiile din capitolul III, secțiunea II (...).”

ÎN DREPT

I. Asupra pretensei încălcări a art. 6 § 1 din Convenție

40. Reclamanta se plânge de faptul că nu a beneficiat de un proces echitabil, în măsura în care Curtea Supremă de Justiție a condamnat-o pentru complicitate la tâlhărie urmată de moartea lui N.A., după ce fusese achitată în apel, fără să fie reaudiată personal și în lipsa oricărei alte probe nou-administrate. Ea susține o încălcare a dreptului său la un proces echitabil, astfel cum este garantat de art. 6 § 1 din Convenție, care prevede următoarele în partea sa relevantă:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil (...) de către o instanță (...) care va hotărî (...) asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.”

A. Asupra admisibilității

41. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este vădit neîntemeiat în sensul art. 35 § 3 din Convenție. Mai mult, Curtea constată că acesta nu este lovit de niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, îl declară admisibil.

B. Asupra fondului

a) Argumentele părților

(i) Reclamanta

42. Reclamanta relevă că, deși a avut ultimul cuvânt pentru câteva minute, astfel cum prevede art. 341 din Codul de procedură penală, nu a fost audiată în timpul dezbaterilor de către Curtea Supremă de Justiție, care a decis condamnarea sa penală pentru infracțiunea cea mai gravă. În plus, această instanță nu a audiat martorii în mod direct. Reclamanta subliniază că singura instanță care a dispus măsuri pentru a audia martorii, și anume curtea de apel, a dispus achitarea sa.

43. Ea apreciază că probele prezentate de parchet nu îi stabileau vinovăția în ceea ce privește omorul săvârșit asupra lui N.A. și evidențiază că tribunalul și Curtea Supremă de

Justiție au acordat întâietate declarației pe care ea a dat-o în timpul urmăririi penale, în detrimentul celei date în fața instanței.

44. În sfârșit, ea relevă că, deși prevederile legale naționale actuale impun instanțelor de recurs să audieze inculpatul și martorii, ele nu au intrat în vigoare decât în anul 2006 și, prin urmare, nu erau susceptibile să îi remedieze situația.

(ii) *Guvernul*

45. Guvernul consideră că trebuie făcută o distincție între cauza de față și Cauza *Constantinescu împotriva României* (nr. 28.871/95, § 59, CEDO 2000-VIII), prin faptul că, în speță, reclamanta nu a fost condamnată pentru prima oară de către instanța care a statuat în recurs. În opinia sa, trebuie subliniat faptul că, prin casarea hotărârii pronunțate în apel, Curtea Supremă de Justiție a restabilit constatările făcute de tribunalul județean în Sentința sa din data de 8 iunie 1998. Mai mult decât atât, spre deosebire de Cauza *Iliescu și Chiforec împotriva României* (nr. 77.364/01, 1 decembrie 2005), în care reclamantul nu fusese niciodată audiat de o instanță, în cauza de față reclamanta fusese deja audiată de prima instanță.

46. În ceea ce privește omisiunea Curții Supreme de Justiție de a o audia pe reclamantă, Guvernul arată că aceasta a fost prezentă la cele două ședințe de judecată care au avut loc în timpul procesului de recurs și că a fost asistată de un avocat numit din oficiu. Mai mult, el subliniază că din dosar nu reiese că reclamanta ar fi solicitat în mod expres să fie audiată de instanța de recurs. În acest context, Guvernul atrage atenția asupra ultimelor modificări ale Codului de procedură penală, care obligă instanțele care statuează în recurs să audieze inculpatul.

47. În ceea ce privește omisiunea Curții Supreme de Justiție a audia din nou martorii, Guvernul subliniază că aceștia fuseseră deja audiați în cadrul procesului și că reclamanta nu a solicitat o nouă audiere a lor. Mai mult decât atât, hotărârea de condamnare a reclamantei nu s-a întemeiat exclusiv sau în mod determinant pe depozițiile martorilor, ci pe ansamblul elementelor de probă aflate la dosar, în special pe declarațiile inculpaților și pe petele de sânge identificate pe partea interioară a vestei lui M.M. Prin aceasta, situația în cauza de față diferă de cea din cauzele *Bricmont împotriva Belgiei* (Hotărârea din 7 iulie 1989, seria A nr. 158, p. 31) și *Unterpertinger împotriva Austriei* (Hotărârea din 24 noiembrie 1986, seria A nr. 110, p. 14).

48. Pe de altă parte, Guvernul reamintește că în dreptul român nu există nicio prevedere legală care să stabilească o ordine de preferință între declarațiile succesive făcute în timpul urmăririi penale și în fața instanțelor, în ipoteza în care acestea ar fi contradictorii. În opinia sa, tribunalul și Curtea Supremă de Justiție și-au întemeiat hotărârile pe probe obținute legal, ce demonstrează în mod convingător vinovăția reclamantei.

49. În sfârșit, Guvernul reamintește că, potrivit jurisprudenței Curții, instanțele naționale sunt cele care au, în principiu, competența de a aprecia probele adunate și relevanța celor pe care inculpații doresc să le administreze (*Bricmont*, citată anterior, p. 31, § 89) și că

echitatea unei proceduri trebuie analizată în ansamblul său (*Delta împotriva Franței*, Hotărârea din 19 decembrie 1990, seria A nr. 191-A, p. 15, § 35, și *Vidal împotriva Belgiei*, Hotărârea din 22 aprilie 1992, seria A nr. 235-B, p. 32, § 33).

b) Aprecierea Curții

50. Curtea reamintește că modalitățile de aplicare a art. 6 în procedurile de apel și de „recurs“ depind de caracteristicile procedurii în discuție; trebuie ținut cont de întreaga procedură internă și de rolul convenit instanței de apel sau de recurs în ordinea juridică națională. Când are loc în primă instanță o ședință de judecată publică, lipsa dezbaterilor publice în apel se poate justifica prin particularitățile procedurii respective, ținând seama de natura sistemului de apel intern, de competența instanței de apel, de modul în care interesele reclamantului au fost într-adevăr expuse și protejate în fața ei și în special de natura problemelor pe care aceasta a trebuit să le soluționeze (*Botten împotriva Norvegiei*, Hotărârea din 19 februarie 1996, Culegere de hotărâri și decizii, 1996-I, p. 141, § 39).

51. Astfel, în fața unei curți de apel ce se bucură de competență deplină, art. 6 nu garantează în mod necesar dreptul la o audiere publică și nici cel de a asista personal la dezbateri, în cazul în care are loc o astfel de audiere (*Fejde împotriva Suediei*, Hotărârea din 29 octombrie 1991, seria A nr. 212-C, p. 69-70, § 33).

52. În schimb, Curtea a declarat că atunci când o instanță de recurs este sesizată cu soluționarea unei cauze în fapt și în drept și este investită să analizeze în ansamblul ei problema vinovăției sau a nevinovăției, ea nu poate, din motive de echitate a procesului, să decidă asupra acestor probleme fără aprecierea directă a mărturiilor prezentate personal de inculpatul care susține că nu a comis fapta considerată infracțiune (hotărârile *Ekbatani împotriva Suediei* din 26 mai 1988, seria A nr. 134, p. 14, § 32, și *Constantinescu împotriva României*, citată anterior, § 55).

53. Totuși, pentru a stabili dacă în speță a avut loc sau nu încălcarea art. 6, trebuie analizat *in concreto* rolul Curții Supreme de Justiție și natura chestiunilor de care a trebuit să ia cunoștință.

54. În această privință, Curtea observă că, în speță, competența instanței de recurs era definită în art. 385¹⁴ și 385¹⁵ din Codul de procedură penală.

55. Curtea constată că, spre deosebire de cauza *Constantinescu*, menționată mai sus, cauza de față nu aduce în discuție aplicarea art. 385⁶ alin. 3 din Codul de procedură penală, conform căruia, atunci când procedura de recurs se referă la o hotărâre care nu este susceptibilă de apel, instanța este obligată să analizeze cauza sub toate aspectele ei, fără a se limita la motivele și cererile invocate de partea care a formulat recursul. Cu toate acestea, trebuie observat că, în speță, chiar dacă Curtea Supremă de Justiție s-a pronunțat în cadrul unei proceduri de recurs împotriva unei hotărâri pronunțate în apel, nu este mai puțin adevărat faptul că ea nu s-a limitat la a exercita un rol de instanță supremă, acordând atenție numai erorilor de drept, ci a procedat la propria apreciere a faptelor pentru a cerceta dacă au fost suficiente pentru a permite condamnarea reclamantei. Prin urmare, instanța de recurs a fost

într-adevăr sesizată cu analiza cauzei în fapt și în drept și a fost chemată să analizeze în ansamblul ei problema vinovăției sau a nevinovăției.

56. Curtea constată că, în cazul de față, pentru a confirma una dintre cele două hotărâri pronunțate de instanțele inferioare, Curtea Supremă de Justiție a dat o nouă interpretare probelor și, în special, depozițiilor reclamantei și celor ale coinalpatului M.M. (vezi § 35 de mai sus). În concluzie, aspectele pe care Curtea Supremă de Justiție a trebuit să le analizeze pentru a se pronunța asupra recursului se refereau la vinovăția reclamantei și aveau, așadar, un caracter esențialmente faptic. Trebuia apreciat dacă reclamanta participase la tâlhăria urmată de moartea lui N.A.

57. Or, potrivit opiniei Curții, pentru a duce la bun sfârșit această sarcină, audierea reclamantei părea cu atât mai necesară cu cât ea fusese condamnată și achitată succesiv de către instanțele inferioare și cu cât ea contesta participarea sa la faptele imputate, precum și condițiile în care făcuse mărturiile (*mutatis mutandis*, *Constantinescu*, citată anterior, § 59).

58. În măsura în care Guvernul subliniază că reclamanta nu solicitase să fie audiată de Curtea Supremă de Justiție, Curtea apreciază că instanța de recurs era obligată să ia măsuri pozitive în acest scop, chiar dacă reclamanta nu solicitase în mod expres o aprobare în acest sens (vezi, *mutatis mutandis*, *Botten*, citată anterior, § 53, și *Dănilă împotriva României*, nr. 53.897/00, § 41, 8 martie 2007). Curtea mai reamintește că faptul că reclamanta a luat ultimul cuvânt în procesul de recurs nu exonera Curtea Supremă de Justiție de obligația de a o audia în timpul dezbaterilor (*Constantinescu*, citată anterior, § 58). Curtea apreciază că, în speță, Curtea Supremă de Justiție trebuia cu atât mai mult să o audieze pe reclamantă cu cât aceasta își susținea nevinovăția și fusese achitată în apel din lipsă de probe (*mutatis mutandis*, *Arnasson împotriva Islandei*, nr. 44.671/98, § 38, 15 octombrie 2003).

59. Mai mult decât atât, Curtea constată că, în speță, Curtea Supremă de Justiție și-a întemeiat judecata pe o nouă interpretare a declarațiilor reclamantei și ale lui M.M., fără să îi fi audiat ea însăși.

60. În această privință, Curtea subliniază că termenul „martor“ are, în sistemul Convenției, un sens „autonom“ (Hotărârea *Vidal împotriva Belgiei* din 22 aprilie 1992, seria A nr. 235-B, p. 32-33, § 33, și *Lucà împotriva Italiei*, nr. 33.354/96, § 41, CEDO 2001-II). Astfel, din moment ce o depoziție, indiferent că a fost făcută de un martor *stricto sensu* sau de un coinalpat, este susceptibilă să întemeieze, într-un mod substanțial, condamnarea învinuitului, constituie o mărturie acuzatorie, iar garanțiile prevăzute de art. 6 § 1 din Convenție îi sunt aplicabile (vezi, *mutatis mutandis*, Hotărârea *Ferrantelli și Santangelo împotriva Italiei* din 7 august 1996, Culegere 1996-III, p. 950-951, §§ 51-52).

61. După ce a constatat o contradicție între mărturiile făcute de reclamantă și de coinalpatul său, M.M., în timpul urmăririi penale și declarațiile ulterioare în fața instanței, Curtea Supremă de Justiție a concluzionat că primele corespundeau realității, deoarece se coroborau cu alte probe, fără a preciza care anume. Or, acest martor al acuzării nu a fost audiat. Pe de altă parte, Curtea observă că Curtea Supremă de Justiție a făcut trimitere la petele de sânge găsite pe vesta lui M.M., cu toate că instanțele inferioare au constatat că

aceste pete nu puteau fi analizate științific și că nu se putea identifica persoana căreia îi aparțineau. Fără îndoială, era de datoria instanței de recurs să aprecieze datele culese; nu este mai puțin adevărat că vinovăția reclamantei a fost stabilită pe baza aceluiași probe care i-au determinat pe judecătorii Curții de Apel să se îndoiască suficient de temeinicia acuzației pentru a motiva soluția sa de achitare.

62. Prin urmare, putem considera că Curtea Supremă de Justiție și-a încălcat obligația de a dispune măsuri pozitive pentru a clarifica declarațiile martorului (*Arnasson*, citată anterior, § 38) și de a-i da reclamantei posibilitatea să își apere cauza.

63. În ceea ce privește afirmația Guvernului conform căreia ultimele modificări ale Codului de procedură penală obligă instanțele care statuează în recurs să audieze inculpatul, Curtea observă că aceste modificări nu au intrat în vigoare decât la data de 7 septembrie 2006, în timp ce, în speță, reclamanta a fost condamnată printr-o decizie din data de 7 noiembrie 2000.

64. Prin urmare, Curtea apreciază că hotărârea de condamnare a reclamantei de către Curtea Supremă de Justiție, fără să fi fost audiată personal, fără să fi fost audiat nici măcar martorul acuzării și în condițiile în care fuseseră pronunțate hotărâri contradictorii împotriva ei de două instanțe inferioare, este contrară cerințelor unui proces echitabil în sensul art. 6 § 1 din Convenție.

65. Așadar, a avut loc încălcarea art. 6 § 1 din Convenție.

II. Asupra pretensei încălcări a art. 3 din Convenție

66. Reclamanta susține că a suferit rele tratamente din partea polițiștilor însărcinați cu ancheta. În plus, ea afirmă că în timpul arestului său preventiv din anul 1996 a fost victima unei tentative de viol din partea unui gardian și că i-a fost administrat un tratament pe bază de barbiturice. Ea invocă art. 3 din Convenție, care prevede următoarele:

„Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

1. Asupra capătului de cerere referitor la administrarea unui tratament pe bază de barbiturice

67. Curtea observă că nicio probă din dosar nu dovedește că reclamanta a fost supusă unui astfel de tratament. Dacă este adevărat că din dosarul său medical reiese că i s-au administrat calmante în timpul arestului său preventiv din anul 1996, nu este mai puțin adevărat că în aceste fișe medicale se menționează că ea suferea de insomnie și că era depresivă, ceea ce ea nu contestă în mod clar. Curtea observă de asemenea că tribunalul și curtea de apel sesizate cu aceste afirmații le-au considerat neîntemeiate, pe motivul că reclamanta nu a oferit nicio probă pentru a le susține și că, dacă aceste probe existau, avocații săi nu ar fi pierdut ocazia să le prezinte în fața instanțelor. Mai mult decât atât, din dosar nu reiese, iar reclamanta nici nu a susținut în fața instanțelor naționale faptul că aceste

medicamente i-au fost administrate cu forța, având, prin urmare, posibilitatea să refuze administrarea lor.

68. Rezultă că acest capăt de cerere este vădit neîntemeiat și trebuie respins în temeiul art. 35 §§ 3 și 4 din Convenție.

2. Asupra capătului de cerere referitor la tentativa de viol și la acuzațiile de rele tratamente

69. Curtea reamintește că acuzațiile de rele tratamente trebuie susținute cu elemente de probă adecvate (vezi, *mutatis mutandis*, Hotărârea Klaas împotriva Germaniei din 22 septembrie 1993, seria A nr. 269, p. 17, § 30).

70. În speță, în lipsa celui mai mic început de dovadă, Curtea statuează că aceste acuzații ale reclamantei nu pot fi considerate ca fiind fondate. Pe de altă parte, reclamanta nu a invocat în mod expres sau măcar în esență acest capăt de cerere în fața instanțelor naționale.

71. Prin urmare, acest capăt de cerere este vădit neîntemeiat și trebuie respins în temeiul art. 35 §§ 3 și 4 din Convenție.

III. Asupra pretinsei încălcării a art. 5 § 1, art. 6 §§ 1, 2 și 3 b) și art. 10 din Convenție

72. Într-o scrisoare din data de 19 iunie 2002, reclamanta denunță nelegalitatea arestului său preventiv în sediul poliției în perioada 11-12 ianuarie 1996, pe motivul că nu fusese emis niciun mandat de executare împotriva ei, încălcându-se art. 5 § 1 din Convenție. În aceeași scrisoare, invocând art. 6 din Convenție, ea denunță imposibilitatea de a beneficia de discuții confidențiale cu avocatul său, în timp ce era reținută, și durata exagerată a procedurii. Ea se plânge și de faptul că nu a beneficiat de un apărător în timpul procesului de recurs și de faptul că atât avocatul ales de ea, cât și avocații numiți din oficiu care au reprezentat-o în timpul procesului au colaborat cu anchetatorii și nu au vegheat la protejarea dreptului său la apărare.

73. Invocând în esență art. 6 § 2 din Convenție, ea se plânge, în aceeași scrisoare, de faptul că diverse ziare au publicat informații referitoare la desfășurarea procedurii penale împotriva ei. Ea consideră că aceste informații i-au încălcat dreptul la prezumția de nevinovăție. Mai mult decât atât, ea se plânge în esență de o încălcare a dreptului său la libertatea de exprimare, astfel cum este acesta garantat de art. 10 din Convenție, din cauză că, la data de 2 februarie 1998, judecătorul P.A. i-a interzis să ia legătură cu mass-media.

74. În ceea ce privește capătul de cerere întemeiat pe art. 5 § 1 din Convenție, Curtea constată că reclamanta a omis să îl invoce în mod expres sau măcar în esență în fața instanțelor naționale. În orice caz, reclamanta a fost condamnată în primă instanță la data de 8 iunie 1998, în timp ce ea nu a sesizat Curtea cu acest capăt de cerere decât la data de 19 iunie 2002, adică mai târziu de termenul de 6 luni (*B. împotriva Austriei*, Hotărârea din 28 martie 1990, seria A nr. 175, p. 14, § 39). Rezultă că acest capăt de cerere este tardiv și trebuie respins în temeiul art. 35 §§ 1 și 4 din Convenție.

75. În ceea ce privește celelalte capete de cerere ale reclamantei întemeiate pe art. 6 §§ 1, 2 și 3 b) și art. 10 din Convenție, Curtea observă că procedura ce face obiectul prezentei cauze s-a încheiat prin Decizia Curții Supreme de Justiție din 7 noiembrie 2000 și că aceste capete de cerere au fost formulate pentru prima dată la 19 iunie 2002, adică mai târziu de termenul de 6 luni. De asemenea, ea reamintește că o contestație în anulare, în măsura în care nu se referă la fondul unei cauze, nu constituie un recurs efectiv, în sensul art. 35 § 1 din Convenție, susceptibil să întrerupă termenul de 6 luni, fiind vorba de o cale de atac extraordinară.

76. Rezultă că, presupunând chiar că reclamanta ar fi epuizat căile de atac interne, aceste capete de cerere sunt tardive și trebuie respinse în temeiul art. 35 §§ 1 și 4 din Convenție.

IV. Asupra aplicării art. 41 din Convenție

77. Conform art. 41 din Convenție,

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

78. Reclamanta solicită suma de 1.000.000 euro (EUR) pentru prejudiciul moral, din cauza arestării nelegale și a abuzurilor pe care le-a suferit în timpul arestului său. Ea mai subliniază că, din cauza inechității procedurii, a ajuns să fie condamnată pentru o infracțiune gravă pe care nu a comis-o și care a dus la o pedeapsă cu închisoarea mai grea decât în apel. Pe de altă parte, această condamnare nelegală a împiedicat-o să își continue studiile, iar în prezent îi este greu să găsească un loc de muncă.

79. Guvernul consideră că singurul fundament ce trebuie reținut pentru acordarea unei reparații echitabile este eventuala încălcare a art. 6 § 1 din Convenție. Mai mult, el obiectează, arătând că nu se poate specula asupra soluției la care ar fi ajuns Curtea Supremă de Justiție dacă pretinsa încălcare a art. 6 § 1 nu ar mai fi avut loc. În sfârșit, Guvernul arată că valoarea daunelor solicitate de reclamantă este exorbitantă comparativ cu sumele acordate de Curte în cauze similare (vezi, de exemplu, *Constantinescu*, citată anterior, § 82, și *Ilișescu și Chiforec*, citată anterior, § 48) și consideră că o eventuală hotărâre de condamnare ar constitui o reparație suficientă pentru prejudiciul moral pe care pretinde că l-a suferit.

80. Curtea relevă că singurul fundament ce trebuie reținut, pentru acordarea unei reparații echitabile, constă, în speță, în faptul că reclamanta nu a beneficiat de un proces echitabil în fața Curții Supreme de Justiție. Desigur, Curtea nu poate specula care ar fi fost rezultatul procesului în caz contrar, dar nu apreciază exagerat să considere că partea interesată a suferit un prejudiciu moral real în timpul acestui proces [*Pélissier și Sassi împotriva Franței* (MC), nr. 25.444/94, § 80, CEDO 1999-II].

81. Prin urmare, statuând în echitate, în conformitate cu art. 41 din Convenție, Curtea îi acordă reclamantei suma de 5.000 EUR.

82. Mai mult, Curtea reamintește că atunci când un particular, cum este cazul de față, a fost condamnat în urma unei proceduri în care au avut loc încălcări ale cerințelor art. 6 din Convenție, un nou proces sau o redeschidere a procedurii la cererea părții interesate reprezintă în principiu un mijloc adecvat de reparare a încălcării constatate (vezi *Gençel împotriva Turciei*, nr. 53.431/99, § 27, 23 octombrie 2003, și *Tahir Duran împotriva Turciei*, nr. 40.997/98, § 23, 29 ianuarie 2004). În acest sens, ea observă că art. 408¹ din Codul de procedură penală român permite revizuirea unui proces pe plan intern atunci când Curtea a constatat încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale unui reclamant.

B. Cheltuieli de judecată

83. Reclamanta nu solicită rambursarea cheltuielilor de judecată.

C. Dobânzi moratorii

84. Curtea consideră potrivit ca rata dobânzii moratorii să se bazeze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal a Băncii Centrale Europene, majorată cu 3 puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE,

În unanimitate,

CURTEA

1. declară cererea admisibilă în ceea ce privește capătul de cerere întemeiat pe art. 6 § 1, în ceea ce privește condamnarea reclamantei de către Curtea Supremă de Justiție fără să fi fost audiată personal și fără administrarea directă a probelor, și inadmisibilă în rest;

2. hotărăște că a avut loc încălcarea art. 6 § 1 din Convenție;

3. hotărăște ca:

a) statul pârât să îi plătească reclamantei, în cel mult 3 luni de la data rămânerii definitive a prezentei hotărâri conform art. 44 § 2 din Convenție, suma de 5.000 EUR (cinci mii euro) cu titlu de daune morale, sumă ce va fi convertită în lei românești la cursul de schimb valabil la data plății, plus suma ce ar putea fi datorată cu titlu de impozit la suma de mai sus;

b) începând de la expirarea termenului menționat mai sus și până la efectuarea plății, această sumă să se majoreze cu o dobândă simplă având o rată egală cu cea a facilității de împrumut marginal a Băncii Centrale Europene valabilă în această perioadă, majorată cu 3 puncte procentuale;

4. respinge cererea de reparație echitabilă în rest.

Întocmită în limba franceză, apoi comunicată în scris la data de 29 aprilie 2008, în conformitate cu art. 77 §§ 2 și 3 din Regulament.

Josep Casadevall,

Președinte

Santiago Quesada,

grefier

WWW.JURL.ro